

Studia Biblica Slovaca

2/2013

5

Ročník 5

2013

Číslo 2

Studia Biblica Slovaca

Offprint

Studia Biblica Slovaca je časopis zameraný na skúmanie Svätého písma Starého a Nového zákona predovšetkým zo stránky filologickej, historickej, exegetickej a teologickej.

Ročník V (2013), číslo 2

Vydáva Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Kapitulská 26, 814 58 Bratislava 1, IČO 0039786510.

Šéfredaktor: Blažej ŠTRBA (Badín)

Redakčná rada: Jaroslav BROŽ (Praha, CZ) – Peter DUBOVSKÝ SJ (Roma, I) – Pavol FARKAŠ (Nitra) – Juraj FENÍK (Košice) – Sr. Júlia Daniela ISKROVÁ OP (Ružomberok) – Róbert JÁGER (Prešov) – Jozef JANČOVIČ (Bratislava) – Róbert LAPKO (Košice) – Libor MAREK (Roma, I) – Milan SOVA (Bratislava) – Peter ŠOLTĚS (Oestrich-Winkel, D) – Jozef TIŇO (Bratislava) – František TRSTENSKÝ (Spišské Podhradie) – Pavel VILHAN (Badín) – Sr. Gabriela Ivana VLKOVÁ OP (Olomouc, CZ)

Za lektorovanie všetkých článkov zodpovedá redakčná rada.

Výkonný redaktor: Martina Korytiaková

Jazyková úprava: Elena Slaná

Obálka: Michal Martinka

Na príprave publikácie sa podieľali aj Róbert Horka, Branislav Kľuska, Miloš Lichner SJ, Mária Mihulcová a Július Pavelčík.

Príspevky v slovenčine alebo češtine, alebo knihy na recenziu prosíme adresovať na jednu z adries:

Redakcia *Studia Biblica Slovaca*, Banská 28, 976 32 Badín (Slovakia), tel.: (00421) 048/418 26 02, redakcia@biblica.sk, www.biblica.sk,

František Trstenský, Teologický inštitút, Spišská Kapitula 6, 053 04 Spišské Podhradie (Slovakia), tel.: (00421) 053/419 41 80, ftrstensky@gmail.com.

Príspevky sa požadujú v elektronickej podobe (najlepšie pripojeným dokumentom e-mailu), podľa možnosti v textovom editore Microsoft Word (formát A4, typ písma Times New Roman, riadkovanie 1,5). Ak sú používané iné fonty písma pre hebrejčinu a gréčtinu ako v programe BibleWorks, tak upresniť aké, prípadne preposlať používaný font spolu s príspevkom. Príspevok typu štúdia, poznámka alebo reflexia musí byť doplnený zhrnutím nie dlhším ako 150 slov a jeho anglickou verziou, anglickým názvom príspevku, max. piatimi kľúčovými slovami v slovenčine a angličtine, zoznamom bibliografie podľa bibliografického štýlu a kontaktom na autora príspevku. Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú. Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok a vykonať potrebnú jazykovú a štylistickú úpravu prijatých príspevkov. Viac na www.biblica.sk.

Objednávky môžete posilať na mailovú adresu vydavateľa (kniznica@frcth.uniba.sk), redakcie (redakcia@biblica.sk) alebo knižnice Kňazského seminára sv. Františka Xaverského v Badíne (kniznica@xaver.sk).

Bankové konto: 4016292755/7500, IBAN: SK19 7500 0000 0040 1629 2755

Články časopisu sú abstrahované v troch svetových periodikách: *Old Testament Abstracts* ISSN 0364-8591, *New Testament Abstracts* ISSN 0028-6877 a *Elenchus of Biblica*.

Studia Biblica Slovaca

Printed in Slovakia. Vychádza dvakrát do roka.

Cena: 6 €

ISSN 1338-0141

EV 3744/09

RECENZIE

***Sväté písmo s komentármi a margináliami Jeruzalemskej Biblie.* Texty Svätého písma z originálnych jazykov s prihliadnutím na Jeruzalemskú Bibliu a iné verzie preložil Anton Botek. Preklad úvodov a poznámok Nového zákona z francúzštiny Anton Botek, Jozefína Košecká, Emil Krapka SJ, Michal Kumurovitz SJ, Adriana Alexyová. Editor Ján Ďurica. Trnava: Dobrá kniha, 2012. 2640 s. ISBN 978-80-7141-739-2.**

Na sklonku roka 2012 sa do rúk slovenských čitateľov dostala z vydavateľstva Dobrá kniha publikácia pod názvom *Sväté písmo s komentármi a margináliami Jeruzalemskej Biblie*. Ide o jednozväzkové vydanie celého Písma vo vreckovom formáte (14 x 10 x 5 cm). Na rozdiel od jeho predchodcu vo formáte A5 v piatich zväzkoch (štyroch Starého zákona a jedného Nového zákona vydaných v rokoch 2004 – 2008, čo mimochodom spolu vážilo 3 kg), majú teraz čitatelia možnosť nosiť kompletne Písmo vážiace iba 500 g (tvrdý obal), resp. 560 g (mäkký plastový obal so sponou) kamkoľvek na cestu. Aj keď veľkosť písma v poznámkach vyžaduje ostrejší zrak a sústredenosť, možnosť pohybu s celým Písmom v kompaktnom formáte je rozhodujúca a z pohľadu pozornosti medzi mladými čitateľmi zrozumiteľná. Aj keď Spolok sv. Vojtecha tiež vydal približne rovnako vyzerajúcu vreckovú Bibliu (15 x 11 x 3 cm; 500 g), práve kvôli získaniu priestoru sa rozhodol k výraznému zoštíhľeniu úvodov k jednotlivým knihám aj poznámkového aparátu, ktorý bol navyše presunutý ako osobitná časť na koniec diela.

Vo Svätom písme s komentármi a margináliami Jeruzalemskej Biblie napriek výraznému zníženiu rozmerov a váhy sa z obsahu predlohy tohto vydania Písma nič nestratilo. Naopak, pribudli dodatky na konci knihy (s. 2517-2640), v ktorých sa čitateľ z pera editora P. Jána Ďuricu SJ okrem iného dozvedá o postupnom vydávaní celého Svätého písma v slovenčine (s. 2540-2554). Vzácnosťou je jeho osobné svedectvo o vzniku tohto vydania, do ktorého sa zapojili aj renomo-

vani slovenskí bibliisti a mnohí priaznivci Svätého písma (s. 2583-2585). J. Ďurica tiež ponúka životopisný profil prekladateľa Jeruzalemskej Biblie z francúzštiny Mons. Antona Boteka (s. 2576-2583), ale venuje dostatočný priestor aj pre čitateľa najzávažnejšej otázke pôvodu a významu tohto diela (s. 2554-2559).

Všetky tieto fakty sú poučné pre každého, kto sa chce rýchlo zorientovať v oblasti tvorby prekladov do slovenčiny. Zároveň však podávajú aj užitočný kľúč pre používanie predkladaného Svätého písma. Ten by možno vynikol ešte viac, keby sa nachádzal na úvodných stranách tohto diela. Oproti francúzskemu originálu je totiž upozornenie na preklad, poznámky a marginálne odkazy oveľa stručnejšie.

To, čo robí práve Jeruzalemskú Bibliu odlišnou od ostatných prekladov, tak v slovenčine ako aj v iných jazykoch, je zachovanie prepisu Božieho mena Jahve, ktoré sa v ostatných prekladoch z úcty k Božiemu menu samotnému ako aj k židovskej tradícii nahrádza slovom Pán. Rovnako unikátne a nezameniteľné sú aj úvody do jednotlivých kníh alebo častí Písma, preložené priamo z francúzskej predlohy. Slovenské vydanie z nej kompletne preberá systém odkazov vo forme súradníc, ktorý pomáha čitateľovi odkryť paralelné miesta v Písme. Vďaka „krížovým odkazom“ (angl. cross-references) si toto vydanie udržiava charakter študijnej Biblie, a smelo možno povedať, že prvej v slovenčine. Tento charakter podporujú bohaté chronologické tabuľky prevzaté z francúzskeho originálu a desať čiernobielych máp na konci diela s poslovenčeným názvoslovím (s. 2626-2635). Na rozdiel od vyššie spomenutého päťväzkového vydania tu však už čitateľ nenájde abecedný index kľúčových poznámok a pojmov, čo je asi jedinou výraznejšou odchýlkou od francúzskej predlohy. Ďalej, v origináli je obsah uvedený na samom začiatku diela, kým v preklade do slovenčiny ho nájdeme až na konci (s. 2636-2639).

Originálnym sa javí zaradenie dvoch odborných článkov medzi dodatky na konci knihy. Prvým je článok P. Cyrila Vasil'a SJ, ktorý detailne rozoberá poslanie sv. Cyrila a Metoda vzhľadom na ich preklad Písma do staroslovienciny. Tento článok vyzdvihuje prínos práce solúnskych bratov na diele evanjelizácie. Druhým je článok P. Jána Kyselicu SJ, ktorý sa zamýšľa nad praktizovaním čítania Biblie a počúvania Božieho slova. Tieto štúdie sú monografiou k celému Písmu a vhodne načasované k príležitosti 1150. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda, ako aj k Roku viery. V podobnom duchu sa čitateľovi prihovára už v úvodnom slove kardinál Mons. Ján Chryzostom Korec SJ (s. 5-8).

Je potrebné tiež upozorniť na miesto Svätého písma podľa Jeruzalemskej Biblie medzi ostatnými Písmami v slovenčine. Keďže ide o katolícke dielo, usporiadaním kníh sa toto vydanie takmer zhoduje s poradím v spolkovom vydaní. Jedinou zmenou je logickejšie umiestnenie kníh Makabejcov na konci historických

kníh. Aj z jazykového hľadiska znie text najmä Starého zákona modernejšie oproti starnúcemu spolkovému prekladu Svätého písma z päťdesiatych rokov minulého storočia (okrem neskoršie upraveného textu Žalmov), ale voči prekladu ekumenickej Biblie (2008) sa javí o niečo voľnejší. Na porovnanie stačí uviesť známy text zo Ž 23,1-3:

Pán je môj pastier, nič mi nechýba: pasie ma na zelených pasienkoch. Vodí ma k tichým vodám, dušu mi osviežuje. Vodí ma po správnych chodníkoch, verný svojmu menu. (SSV)

Hospodin je môj pastier, nič mi nechýba. Vodí ma na zelené pastviny, privádza ma k tichým vodám. Obnovuje mi život, vodí ma správnymi cestami pre česť svojho mena. (SEB)

Jahve je môj pastier, nič mi nechýba. Vodí ma pokojne sa pásť na zelených pasienkoch, vedie ma na tiché miesta s čerstvou vodou, dodáva mi novej sily. Vodí ma správnou cestou, *ako mi prisľúbil*. (JER)

V tomto príklade sú kurzívou označené slová, ktoré sa nenachádzajú ani v origináli francúzskej Jeruzalemskej Biblie ani v masoretskom texte Biblie. Výraz „ako mi prisľúbil“ je teda vlastnou interpretáciou prekladateľa do slovenčiny, ktorú zdôvodňuje v poznámke, pričom ponúka aj pôvodný preklad „kvôli svojmu menu“ z francúzštiny, resp. hebrejčiny. Ďalšie príklady porovnania originálu s prekladom do slovenčiny uvádza biblista Jozef Jančovič v článku „Profil prekladu Jeruzalemskej Biblie na pozadí niektorých *crux interpretum*“ In: Ján Ďurica (ed.): *Nový preklad Svätého písma s komentármi Jeruzalemskej Biblie Mons. ThDr. Antona Boteka, pápežského preláta, člena Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme. Zborník z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou Bratislava 13. novembra 2009*, Trnava: Dobrá kniha, 2009, s. 173-181.

Práca so Svätým písmom je celoživotnou úlohou a inšpiruje k stále novým objavom. Nepochybne tak aj dielo prekladu Jeruzalemskej Biblie je pre našu krajinu vítaným osviežením z „prameňov spásy“ po dlhom období neúrody v oblasti štúdia teológie a obmedzeného prístupu k tomuto základu našej viery. Preto sa chce recenzent poďakovať všetkým jeho tvorcom a vyjadriť obdiv nad každým úsilím jednotlivcov a skupín, ktoré si dali za cieľ v sťažených podmienkach preraziť cestu Božiemu slovu. Cesta za svetlom však pokračuje a každá generácia stojí pred výzvou, ako čo najlepšie podať nielen samotné Božie slovo, ale aj jeho zmysel svojim súčasníkom. Sväté písmo s komentármi a margináliami Jeruzalemskej Biblie sa zhostilo obidvoch úloh a treba si želať, aby sa doň vkladaná nádej zúročila.

Pavel Vilhan

Contents

Treaties

Adriana ALEXYOVA

The Development of the Concept of Deity in the Pre-Exilic Israel 91-125

Massimo Pazzini OFM

Which Language Did Jesus Speak? 126-140

Marcela Andoková

The Figure of David the Penitent in Selected Patristic Commentaries on Psalm 51 141-154

Róbert Horka

Meaning and Interpretation of Psalm titles in Augustine's Commentary on Psalms *Enarrationes in Psalmos*..... 155-177

Helena Panczová

Greek Transitive Verbs Used Intransitively and Linguistic Interpretation of Some Passive Aorists in the Gospel According to Mark (evsci,sqh 15:38; sunh,cqhsan 2:2; hvge,rqh 16:6; metemorfw,qh 9:2)..... 178-197

Abstracts and Reviews 198-212

Communications and References 213-219

Obsah

Štúdie

Adriana ALEXYOVÁ Vývoj koncepcie božstva v Izraeli v predexilovom období	91-125
Massimo PAZZINI OFM Ktorým jazykom hovoril Ježiš?	126-140
Marcela ANDOKOVÁ Postava Dávida kajúcnika vo vybraných patristických komentároch k Ž 51(50)	141-154
Róber HORKA Význam a interpretácia žalmových nadpisov v Augustínovom Komentári k žalmom Enarrationes in Psalmos	155-177
Helena PANCZOVÁ Grécke tranzitívne slovesá používané intranzitívne a lingvistický výklad niektorých pasívnych aoristov v Evanjeliu podľa Marka (ἐσχίσθη 15,38; συνήχθησαν 2,2; ἠγέρθη 16,6; μετεμορφώθη 9,2)	178-197

Poznámky

Abstrakty a recenzie	198-212
Oznamy	213-219